

Projektet Maskulinitet och suicid i Värmland

Ulf Mellström, Anette Kjellgren, Andreas Henriksson, Line Holth

Institutionen för sociala och psykologiska studier, Karlstads
universitet

Pågick under 2019 – finansierat av Region Värmland

- Del av det suicidpreventiva arbetet i Värmland
- Fokus på suicid, maskulinitet och Värmland
- Innefattar ämnena psykologi, sociologi och genusvetenskap

Själv mord bland män

- Omkring 1500 självmord i Sverige varje år
- Omkring 70% av dessa begås av män

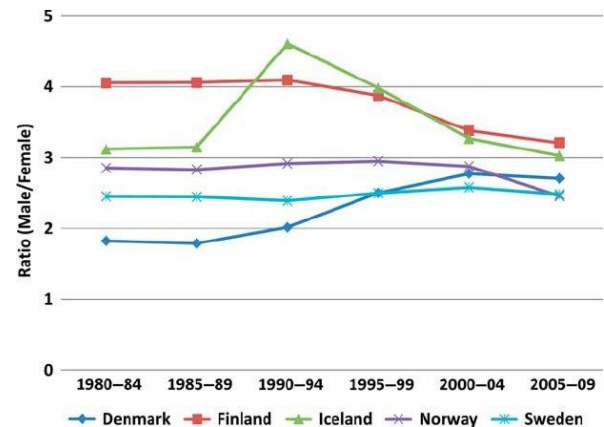
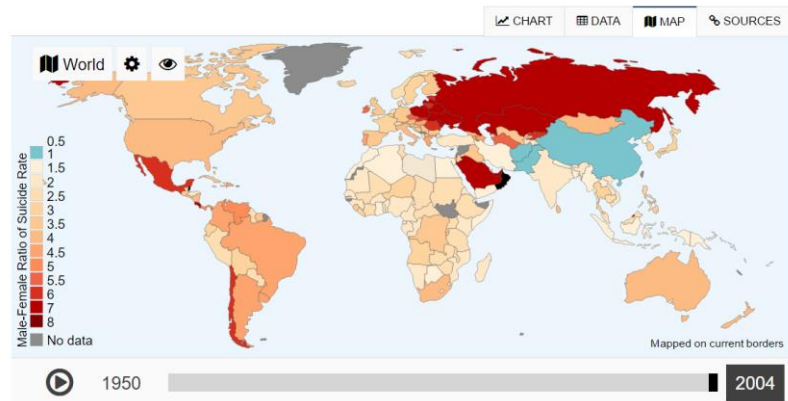

Män / Kvinnor-ratio

Male to female ratio of suicide rates, 2004

Gender ratio of suicides per 100,000 people per year. Values higher than 1 indicate countries where more men die from suicide than women.

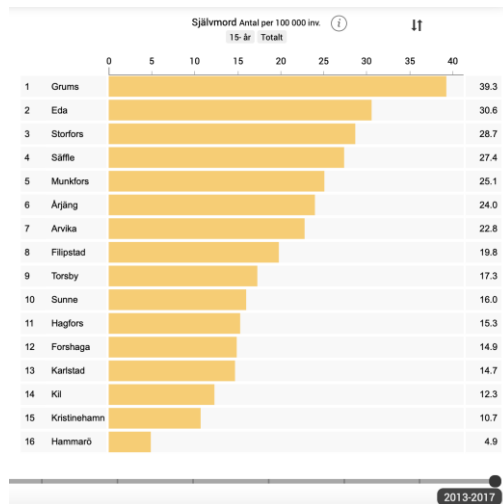
Our World
in Data

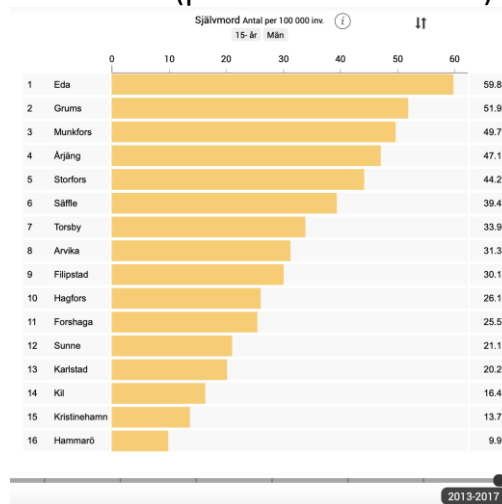

Kommuner i Värmland

(perioden 2013-2017)

Alla

Män

Medelvärde antal suicid i länet Värmland (män) är **24,8**/100 000 invånare
Sverige: **20,5** suicid/100 000 invånare (män)

Metoder och material

- Sammanställningar tidigare forskning
- Intervjuer med yrkesverksamma inom regionen, kommun, skola, frivilligorganisationer, Svenska kyrkan, omsorg, hälso- och sjukvården med fokus på Grums och Torsby (sammanlagt 23 intervjuer)
- Viss insamling och bearbetning av offentlig statistik
- Kartering av sociala medier och andra medier (tidningar)

Fokus på maskulinitet

- I huvudsak samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning
- Maskulinitetsforskning – en del av genusforskningen
- Tre grenar av genusforskningen
  - Kvinnoforskning
  - Queer – HBTQ
  - Maskulinitetsforskning

Maskulinitetsforskning – några återkommande teman i forskningen

- Faderskap
- Hälsa
- Sexualitet
- Ensamhet
- Vänskap och intimitet
- Droger
- Plats, stad – land
- Klasstillhörighet
- Sociala medier

Skillnader Grums - Torsby

Suicidfrekvens män

Grums: **57,1** personer/100 000 inv,

Torsby: **26,3** personer/100 000 inv

(Socialstyrelsen Dödsorsaksregistret, 2017-11-10)

- Allmänna socio-ekonomiska skillnader
  - Hälsoskillnader
  - Normer kring maskulinitet
  - Skolan
  - 'Ryktesskillnader'
- Men inga viktiga skillnader:
- Brottslighet
  - Drogkulturer (men svårt mäta!)
- Större andel bidragsförsörjda,
Större andel förtidspensionärer,
Högre sjukskrivningstal,
Högre arbetslöshet

Undersökningsteman och resultat i projektet med utgångspunkt i maskulinitet och mäns livsvillkor

- Socioekonomisk utsatthet
- Kontakt med vård
- Droger
- Sociala medier
- Könsidentitet och sexualitet

... och några ytterligare teman.

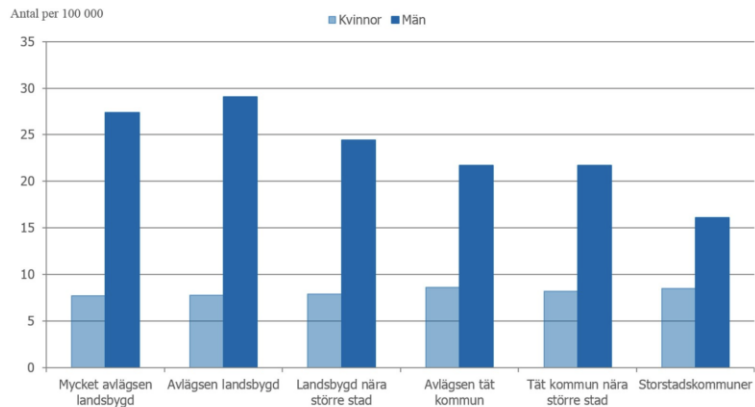
Socioekonomisk utsatthet

- Utbildning, arbetslöshet, överskuldsättning, skilsmässa, (inkomst).
- Ger ett tydligare utslag i suicidstatistiken för män än för kvinnor.
- Överskuldsättning vanligare bland män (ungefär 2/3 män).
- Män har överlag mindre omfattande sociala nätverk.

Suicid i stad och land - maskulinitet

Antal suicid per 100 000 invånare för kvinnor och män, 15 år och äldre, uppdelat på kommuntyper. Suicidtalerna är åldersstandardiserade och utgör ett genomsnittligt värde för perioden 2012–2016.

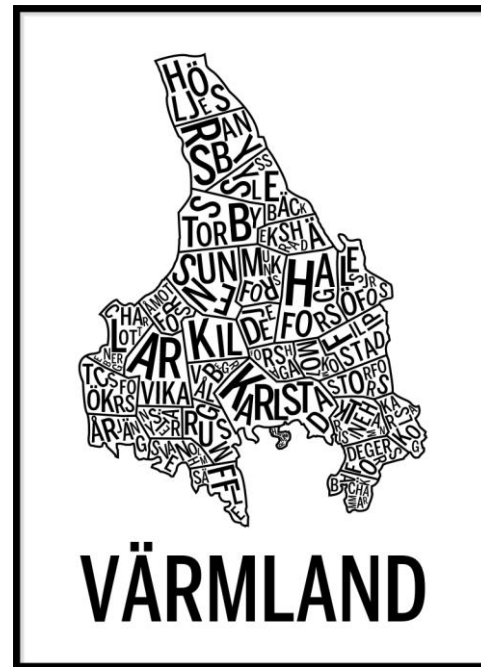

Källa: dödsorsaksregistret, Socialstyrelsen.

Värmlandshierarkin och platsens identitet

- Stad och land
- Grums – en reproduktion av platsens identitet och negativ bild i medier. Självbild på grupp- respektive individnivå
- Socialt arv – familjerelaterat
- Värmlandshierarkin – stigmatisering av olika platser

Kontakt med vård

- Män söker vård mer sällan än kvinnor, också vad gäller psykiatri.
- Även små hinder sätter stopp för män – långa kötider, stökigt väntrum, komplicerad bokning. Drop-in mottagning eller akuttelefon/snabb kontaktväg har testats med framgång.
- En del som gör suicidförsök har gjort det förut, långvarig depression -> vården har inte lyckats fånga upp och hjälpa dem.
- Men många som gör suicidförsök (speciellt män) har aldrig haft tidigare kontakt med psykiatrin.

Droger

- Könsskillnader i drogmissbruk komplexa. Ofta kopplat till typ av drog.
- Kan hjälper hantera ångest (cannabis större bland unga män), men droger bidrar också riskbeteenden.
- Själv mord genom tablettöverdos vanligare bland kvinnor, men ökar bland män.

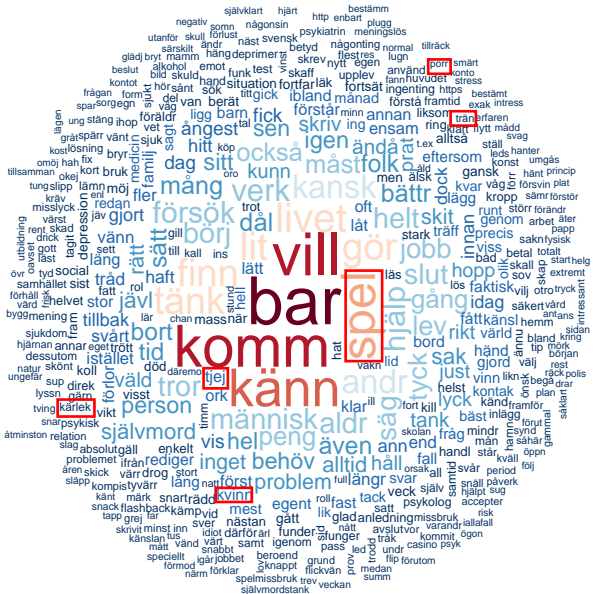
Sociala medier

- Digitala självskadekulturer (manligt kodade)
- Frikoppling mellan ungdomskulturer och vuxenvärlden, orosmoment på mindre orter
- Digitala hälsogrupper – män underanvänder?
- Möjliggör övervakning, men männens världar mindre åtkomliga (t ex spel och anonyma forum)?

Könad digital självskadekultur (på Flashback)

2009

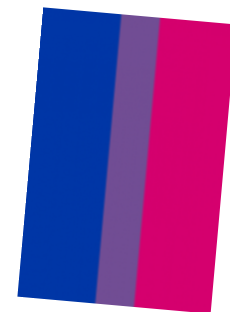

2019

Könsidentitet och sexualitet

- Minoritetsstress. Transpersoner och HBTQ-män: snäva maskulinitetsnormer.
- Landsbygd mot stad?
- Minoritetsstress inom vården – ovilja söka hjälp
- Länets HBTQ-föreningar jobbar med suicidprevention, men delvis i uppstartsfas
- Tecken på att minoritetsstressen ökar?

Ytterligare teman som sammankopplar maskulinitet och suicid

- Ensamkommandes situation
- Våld i nära relationer
- Kronisk smärta
- Diagnoser – ADHD, Asperger

Några riktningar framåt för det suicidpreventiva arbetet i relation till män och maskulinitet

- Snabb tillgänglighet i vården, drop-in etc.
- Normalisera och avmystifiera depression ('själens förkylning') och psykisk ohälsa.
- Socio-ekonomisk utsatthet: utbildningssituationen för unga män.
- Större förståelse för och insyn i mäns digitala livsvärldar.
- Arbeta med minoritetsstress och HBTQ-män, i vården och samhället.
- Arbeta med Budget- och skuldrådgivare kring överskuldsättning